

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра міжнародних відносин, міжнародної інформації та безпеки

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Тетяна МІРОШНИЧЕНКО
доцент кафедри міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу
“30” серпня 2023 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

Міжнародна інтеграція та глобалізація

рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
галузь знань	29 «Міжнародні відносини»
спеціальність	291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»
освітня програма	«Міжнародні відносини»
вид дисципліни	обов'язкова

факультет міжнародних економічних відносини та туристичного бізнесу

2023/ 2024 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

"29" серпня 2023 року, протокол № 1

Розробники програми:

Алексєєва Т. І., канд. екон. наук., доцент, доцент кафедри міжнародних відносин, міжнародної інформації та безпеки

Програму схвалено на засіданні кафедри міжнародних відносин, міжнародної інформації та безпеки

"28" серпня 2023 року, протокол № 1

В. о. завідувача кафедри

(підпис)

Дмитро МИКОЛЕНКО
(ім'я та прізвище)

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини»

Гарант освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини»

Свєнєія СОЛОВИХ
(ім'я та прізвище)

Програму погоджено науково-методичною комісією факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

"29" серпня 2023 року, протокол № 1

Голова науково-методичної комісії факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

(підпис)

Лариса ГРИГОРОВА-БЕРЕНДА
(ім'я та прізвище)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Міжнародна інтеграція та глобалізація» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини» підготовки бакалаврів за спеціальністю 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії».

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Метою дисципліни є: ознайомлення здобувачів з поняттям, сутністю та особливостями міжнародної інтеграції та глобалізації в світовій політиці та з'ясування проблем і перспектив їхнього розвитку на сучасному етапі задля цілісного розуміння сучасних міжнародних відносин та місця в них України.

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у здобувачів вищої освіти компетентностей та програмних результатів навчання відповідно до ОПП.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни

- **формування наступних загальних компетентностей:**

ЗК5. Здатність працювати в міжнародному контексті.

ЗК7. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК8. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

- **формування наступних фахових компетентностей:**

СК7. Здатність аналізувати міжнародні інтеграційні процеси у світі та на Європейському континенті, та місце в них України

СК8. Усвідомлення національних інтересів України на міжнародній арені

СК9. Здатність застосовувати знання характеристик розвитку країн та регіонів, особливостей та закономірностей глобальних процесів та місця в них окремих держав для розв'язання складних спеціалізованих задач і проблем.

СК13. Здатність аналізувати діяльність міжнародних недержавних акторів та транснаціональні відносини.

1.3. Кількість кредитів – 3

1.4. Загальна кількість годин – 90

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Обов'язкова	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
2-й	-
Семестр	
4-й	-
Лекції	
32 год.	-
Практичні, семінарські заняття	
12 год.	-
Самостійна робота	
46 год.	-
Індивідуальні завдання	

1.6. Заплановані результати навчання

РН01. Знати та розуміти природу міжнародних відносин та регіонального розвитку, еволюцію, стан теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики, а також природу та джерела політики держав на міжнародній арені і діяльності інших учасників міжнародних відносин.

РН03. Знати природу міжнародного співробітництва, характер взаємодії між міжнародним акторами, співвідношення державних, недержавних акторів у світовій політиці

РН06. Знати природу та характер взаємодій окремих країн та регіонів на глобальному, регіональному та локальному рівнях.

РН11. Досліджувати проблеми міжнародних відносин, регіонального розвитку, зовнішньої політики, міжнародних комунікацій, із використанням сучасних політичних, економічних і правових теорій та концепцій, наукових методів та міждисциплінарних підходів, презентувати результати досліджень, надавати відповідні рекомендації.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

РОЗДІЛ 1. ІНТЕГРАЦІЯ В МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИНАХ

Тема 1. Інтеграційні процесі в умовах глобалізації

Предмет та актуальність курсу «Міжнародна інтеграція та глобалізація» Місце дисципліни в структурі підготовки студента-міжнародника. Структура курсу. Міжнародна інтеграція у світовій політиці як соціальне явище. Місце і роль міжнародної інтеграції у системі суспільних відносин, зміст і специфіка реалізації.

Поняття, сутність та види міжнародної інтеграції. Політична та економічна інтеграція в глобальну епоху. Регіональна складова глобальних інтеграційних процесів. Трикутник знань як основа інтеграції Головні причини виникнення міжнародної інтеграції. Міжнародна міграція в контексті процесів європейської інтеграції. Стратегічні підходи інтеграційного розвитку країн світу в умовах поглиблення глобальної регіоналізації. Розвиток регіональних інтеграційних угод в межах багатосторонньої торговельної системи. Інтеграційна складова стратегій розвитку країн світового господарства. Роль міжнародної інтеграції у сучасному світі.

Тема 2. Міжнародна економічна та військово-політична інтеграція

Міжнародна економічна інтеграція: поняття та сутність. Етапи розвитку міжнародної економічної інтеграції: Зона вільної торгівлі, Митний союз, Спільний ринок, Економічний і валютний союз. Теоретичні концепції міжнародної економічної інтеграції. Регіональна інтеграція. Позитивні та негативні наслідки інтеграції. Особливості розвитку міжнародної інтеграції у XXI столітті. Україна в процесах міжнародної інтеграції.

Головні приклади військово-політичних інтеграційних систем у світі. Військово-політична інтеграція на євроатлантичному і пострадянському просторах: НАТО та Організація договору про колективну безпеку (ОДКБ). Еволюція стратегічної концепції НАТО. Адаптація Альянсу до постбіполярних геополітичних умов. Стратегічні концепції Організації Північноатлантичного Договору після закінчення «холодної війни». Миротворча діяльність НАТО на Балканах, в Іраку, Афганістані та Дарфурі. Антитерористичний напрям діяльності Альянсу. Процес розширення НАТО. Програма «Партнерство заради миру» – партнерство розширених можливостей. Партнерство НАТО з Україною.

Тема 3. Розвиток інтеграційних процесів у Європі та на пострадянському просторі

Витоки і передумови європейської інтеграції у другій половині XX ст. Формування європейської моделі регіональної інтеграції. Розвиток інтеграційних процесів на Європейському континенті у другій половині XX ст. ЄС та ЄАВТ. Трансформація

Європейських Співтовариств у Європейський Союз. Європейський Союз: мета, механізми й особливості формування та функціонування. Маастрихтський договір і його роль у розвитку європейської інтеграції. Етапи розширення ЄС. Основні принципи функціонування ЄС. Вступ до ЄС країн ЦСЄ. Сучасний стан розвитку взаємостосунків України та ЄС.

Зміст інтеграційних процесів на пострадянському просторі. СНД: мета створення і перспективи розвитку. Основні напрями діяльності СНД (економічна, військово-політична, врегулювання міждержавних конфліктів тощо). Україна та СНД. Митний Союз. Євразійський Союз. Військово-політична інтеграція на пострадянському просторі.

Тема 4. Розвиток інтеграційних процесів у Південній та Північній Америці

Особливості розвитку інтеграційних процесів у Північній та Південній Америці. США у світових інтеграційних процесах. Основні складові північноамериканської моделі регіональної інтеграції. Розвиток регіональних і субрегіональних інтеграційних формувань у Західній півкулі. Заснування, склад Організації Американських Держав (ОАД). Військово-політична інтеграція (Пакт Ріо).

Інтеграційні об'єднання країн Латинської Америки. КАРІКОМ. Латиноамериканська асоціація інтеграції (ЛАІ). Андський пакт. Південно-американський спільний ринок (Меркосур). Північноамериканська зона вільної торгівлі (НАФТА).

РОЗДІЛ 2. ГЛОБАЛІЗАЦІЯ В МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИНАХ

Тема 5. Глобалізація як процес всесвітньої інтеграції та уніфікації

Поняття глобалізації. Глобалізація у правовому вимірі: формування контурів «глобального права». Глобалістика як наука. Теоретики глобалізації (Д.Белл, Л.Браун, М.Месарович, І.Валлерстайн, Е.Тофлер, У.Хармен, Д.Медоуз, Ф.Фукуяма, Зб.Бжезинський, Х.Ортега-і-Гассет, К. Кумар та ін.).

Витоки та етапи глобалізації. Основні види глобалізації. Зрушення у світовій та міжнародній політиці під впливом глобалізації. Диференціація країн світу: лідери та аутсайтери. Обмеженість національного суверенітету. Агенти глобалізації: ТНК, ТНБ, світові держави. Сфери глобалізації: виробництво, торгівля, технології, політика, наука, культура та ін. Глобальний світовий порядок. Глобальні проблеми сучасності: екологічні виклики, міжнародна злочинність, нелегальна міграція, конфлікт цивілізацій та ін. Участь України в глобалізаційних процесах: виклики та перспективи.

Тема 6. Антиглобалістський рух

Поняття антиглобалізму. Альтермондіалізм. Виникнення антиглобалістського руху в сучасному світі: причини, еволюція та форми існування. Ідеологія антиглобалістів. Сучасний стан, організаційні структури й лідери антиглобалістського руху. Основні політичні течії в антиглобалістському русі: радикальна та реформістська. Різновиди форм, способів і заходів діяльності антиглобалістів. Країни-спонсори антиглобалістів. Антиглобалістські організації («Радикальні екологи», «Глобальна дія», «Блек Блок», «Третя позиція», «Хактивіст» та ін.). Всесвітній соціальний форум як альтернатива Всесвітньому економічному форуму в Давосі. Тенденції та перспективи розвитку антиглобалістської діяльності.

Тема 7. Глобалізація як початок нової епохи

Вплив нових технологій на свідомість. Революційні технології. Базове соціальне протиріччя епохи глобалізації. Політичні відповіді на глобалізацію. Події, які відбуваються з країнами під тиском глобалізації. Глобалізація і країни третього світу. Третя промислова революція (ТТР) (за Дж. Рифкінім). Сучасне глобалізоване суспільство - суспільство ризику (за У.Беком).

Технологічна інтерпретація глобалізаційних процесів: характеристики Четвертої промислової революції. Зміст трансформацій у контексті Четвертої промислової революції. Вплив технологій штучного інтелекту на економічний, соціальний, політичний виміри глобального розвитку. Цифровізація виробництва та сервісних галузей як фактор розвитку глобальної економіки. Зміни в принципах функціонування глобальних ринків. Вплив

роботизації та технологій штучного інтелекту на сферу зайнятості. Проблема нерегульованості цифрової економіки. Роль криптовалют у формуванні глобальних фінансових ринків. Геоекономічні аспекти поточного стану глобалізації. Найпотужніші державні й недержавні актори глобальної економіки. Урбанізація як провідний тренд геодемографічних процесів. Проблема міжнародної міграції. Стратифікаційні трансформації суспільств під впливом структурних змін сфери зайнятості. Концептуальне обґрунтування формування нового соціального класу – прекаріату та його роль у сучасних глобалізаційних процесах.

Тема 8. Статус і роль держави в умовах глобалізаційних процесів

Трансформація державного суверенітету і девертикалізація управлінських процесів. Вплив недержавних акторів на державне управління. Фрагментація державної влади. Роль міжнародних організацій у функціонування сучасних держав.

Глобальна політична аномія і поширення протестної активності. Вплив інформаційних-комунікаційних технологій на політичне урядування. Пріоритети електронного урядування та електронної участі. Використання технологій штучного інтелекту у маніпулятивних технологіях мікротаргетингу й астротурфінгу та проблема зовнішнього втручання у внутрішньополітичні процеси держав. Проблема глобальної кібербезпеки.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усь го	у тому числі					усь ого	у тому числі				
		л	пр	сем	інд	с. р.		л	п	сем	інд	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
РОЗДІЛ 1. ІНТЕГРАЦІЯ В МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИНАХ												
Тема 1. Інтеграційні процесіи в умовах глобалізації	10	4				6						
Тема 2. Міжнародна економічна та військово-політична інтеграція	12	4		2		6						
Тема 3. Розвиток інтеграційних процесів у Європі та на пострадянському просторі	12	4		2		6						
Тема 4. Розвиток інтеграційних процесів у Південній та Північній Америці	12	4		2		6						
Усього за розділом 1	46	16		6		24						
РОЗДІЛ 2. ГЛОБАЛІЗАЦІЯ В МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИНАХ												

Тема 5. Глобалізація як процес всесвітньої інтеграції та уніфікації	12	4		2		6						
Тема 6. Антиглобалістський рух	12	4		2		6						
Тема 7. Глобалізація як початок нової епохи	12	4		2		6						
Тема 8. Статус і роль держави в умовах глобалізаційних процесів	8	4				4						
Усього за розділом 2	44	16		6		22						
Усього годин	90	32		12		46						

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин
1	Міжнародна економічна та військово-політична інтеграція	2
2	Розвиток інтеграційних процесів у Європі та на пострадянському просторі	2
3	Розвиток інтеграційних процесів у Південній та Північній Америці	2
4	Глобалізація як процес всесвітньої інтеграції та уніфікації	2
5	Антиглобалістський рух	2
6	Глобалізація як початок нової епохи	2
	Разом	12

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість Годин
1	<p>Тема 1. Інтеграційні процеси в умовах глобалізації</p> <p><i>Завдання:</i> За допомогою рекомендованої літератури та лекційного матеріалу вивчити та поглибити знання та бути готовими відповідати на усні запитання до семінарського заняття; підготувати доповіді на вибрану тему та зробити презентацію</p> <p>Опрацювати наступну літературу:</p> <p>1. Алексеева Т. І. Дистанційний курс «Міжнародна інтеграція та глобалізація». Тема 1. URL: https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=6804&notifyeditingon=1</p> <p>2. Алексеева Т. І. Еволюція міграційних процесів крізь призму теорії міжнародних відносин. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2019. Вип. 24. Ч. 1. С. 10-13. URL: https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/25407</p> <p>3. Макаренко М., Хомутенко Л. Європейська інтеграція. Київ: Центр учбової літератури. 2021. 344 с.</p>	6

2	<p>Тема 2. Міжнародна економічна та військово-політична інтеграція</p> <p><i>Завдання:</i> За допомогою рекомендованої літератури та лекційного матеріалу, Internet-ресурсів, вивчити питання теми. Підготуватись до семінарського заняття. Зробити презентацію.</p> <p>Опрацювати наступну літературу:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Алексеева Т. І. Дистанційний курс «Міжнародна інтеграція та глобалізація». Тема 2. URL: https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=6804&notifyeditingon=1 2. Алексеева Т. І., Гончарук К. О. Міжнародні відносини між країнами Люблінського трикутника – новий формат співпраці крізь призму історичного минулого. <i>Держава та регіони</i>. Серія: Економіка та підприємництво. Випуск № 2 (119). 2021. С. 11-14. URL: http://www.econom.stateandregions.zp.ua/journal/2021/2_2021/4.pdf 3. Воєнні аспекти протидії «гібридній» агресії: досвід України: монографія/колектив авторів; за заг. ред. А. М. Сиротенка. К.: НУОУ ім. Івана Черняхівського, 2020. 176 с. 4. NATO. Summary of the NATO Artificial Intelligence Strategy. Belgium. Brussels. 22 October 2021. URL: tps://www.nato.int/cps/uk/natohq/official_texts_187617.htm?selectedLocale=en 	6
3	<p>Тема 3. Розвиток інтеграційних процесів у Європі та на пострадянському просторі</p> <p><i>Завдання:</i> Ознайомитись з лекційним матеріалом, навчальною літературою, періодичними виданнями. Підготуватись до семінарського заняття. Підготувати доповіді на вибрану тему. Зробити презентацію.</p> <p>Опрацювати наступну літературу:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Алексеева Т. І. Дистанційний курс «Міжнародна інтеграція та глобалізація». Тема 3. URL: https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=6804&notifyeditingon=1 2. Анакіна Т. М., Зіняк Л. В. Правові засади участі третіх країн у безпекових проєктах ЄС // <i>Європейська дипломатія у XXI столітті : матеріали III Науково-практичного круглого столу</i> (м. Харків, 18 грудня 2020 року) / за ред. Доценко О. М., Новікової Л. В., Червяцовой А. О. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2021. С. 10-15. 3. Брікс Е., Бузек Е. Ще раз про центральну Європу: чому майбутнє Європи вирішується саме тут. Київ: ДІПА. 2019. 192 с. 4. Ван Мідделаар Л. Нова політика Європи. Десять років політичних криз. Київ: Дух і Літера. 2021. 408 с. 	6
4	<p>Тема 4. Розвиток інтеграційних процесів у Південній та Північній Америці</p> <p><i>Завдання:</i> ознайомитись з різними базами даними, в тому числі офіційною статистикою для можливого збору даних. Опрацювати лекційний матеріал, навчальну літературу, провести аналіз періодичних видань. Підготуватись до семінарського заняття. Зробити презентацію.</p> <p>Опрацювати наступну літературу:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Алексеева Т. І. Дистанційний курс «Міжнародна інтеграція та глобалізація». Тема 4. URL: https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=6804&notifyeditingon=1 2. Варламова М.Л., Ковальова О. І., Козачишина А. С., Лясковець К. Особливості інтеграційних процесів країн НАФТА. <i>Економіка і організація управління</i>. № 2 (42). 2021. С. 66-75. 3. Уніят А. В. Економічне співробітництво України з країнами Північноамериканської зони вільної торгівлі. <i>Інвестиції: практика та досвід</i>. № 15. 2017. С. 46-52. 4. Светлов А.А. Континентальна інтеграційна стратегія США в умовах глобалізації...дис. канд. екон. наук 08.00.02 / Нац. екон. ун-т ім. Вадима 	6

	Гетьмана. Київ, 2014. 128 с.	
5	<p>Тема 5. Глобалізація як процес всесвітньої інтеграції та уніфікації <i>Завдання:</i> За допомогою рекомендованої літератури та лекційного матеріалу, Internet-ресурсів, вивчити питання теми. Підготуватись до семінарського заняття. Зробити доповідь та презентацію.</p> <p>Опрацювати наступну літературу:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Алексеєва Т. І. Дистанційний курс «Міжнародна інтеграція та глобалізація». Тема 5. URL: https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=6804&notifyeditingon=1 2. Алексеєва Т. І. Загрози та пріоритети впливу глобалізаційних процесів на фінансовий стан України: колективна монографія / за наук. ред. к.е.н., проф. Квасній Л. Г., к.е.н., доц. Татомир І. Л. Трускавець : Посвіт, 2020. С. 295-304. URL: https://mauptruskavets.in.ua/vydannya-institutu/monografiyi/osoblyvosti-sotsialno-ekonomichnogo-postupu-natsionalnoyi-ekonomiky-v-umovah-informatsijno-tehnologichnyh-vyklykiv/2. 3. Арсеєнко А. Г. Глобалізація: основний зміст та соціально-економічні й політичні наслідки напередодні 21 ст. URL: http://politonomia.org.ua/page/hlobalizatsiaosnovnyi-zmist-ta-sotsialno-ekonomichni-i-politychni-naslidky-napereodni-21-st691.html. 4. Levitt T. The Globalization of Markets / Theodore Levitt // Harvard Business Review. 1983. May – June. P. 92–102; 5. Robertson R. Globalization: Social Theory and Global Culture / Roland Robertson. London : Sage Publications Ltd., 1992, 188 p. P. 25–31. 	6
6	<p>Тема 6. Антиглобалістський рух <i>Завдання:</i> За допомогою рекомендованої літератури та лекційного матеріалу вивчити та поглибити знання та бути готовими відповідати на усні запитання до семінарського заняття; підготувати доповіді на вибрану тему та зробити презентацію.</p> <p>Опрацювати наступну літературу:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Алексеєва Т. І. Дистанційний курс «Міжнародна інтеграція та глобалізація». Тема 6. URL: https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=6804&notifyeditingon=1 2. Коваль М. Антиглобалізм: історія та передумови виникнення. <i>Вісник Львівського університету</i>. Серія філос.-політол. студії, 2018. Випуск 20. С. 155-161. 3. Коваль М. Ідеологія антиглобалізму як феномена в політичній теорії. <i>Вісник Львівського університету</i>. Серія філос.-політол. студії, 2018. Випуск 17. С. 173-179. 	6
7	<p>Тема 7. Глобалізація як початок нової епохи <i>Завдання:</i> ознайомитись з різними базами даними, в тому числі офіційною статистикою. Опрацювати лекційний матеріал, навчальну літературу, провести аналіз періодичних видань. Підготуватись до семінарського заняття. Зробити презентацію.</p> <p>Опрацювати наступну літературу:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Алексеєва Т. І. Дистанційний курс «Міжнародна інтеграція та глобалізація». Тема 7. URL: https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=6804&notifyeditingon=1 2. Скіннер К. Людина цифрова. Четверта революція в історії людства, яка торкнеться кожного. Харків: Фабула. 2020. 272 с. 3. Вебб Е. Велика дев'ятка. Як IT-гіганти та їхні розумні машини можуть змінити людство. Харків: Vivat. 2020. 352 с. 4. Фукуяма Ф. Політичний порядок і політичний занепад. Від промислової революції до глобалізації демократії. Київ: Наш формат. 2019. 608 с.. 	6

8	<p>Тема 8. Статус і роль держави в умовах глобалізаційних процесів</p> <p><i>Завдання:</i> За допомогою лекційного матеріалу, рекомендованої літератури та Internet-ресурсів вивчити питання теми. Підготуватись до виступу на семінарському занятті. Зробити презентацію. Опрацювати наступну літературу:</p> <p>1. Алексеева Т. І. Дистанційний курс «Міжнародна інтеграція та глобалізація». Тема 8. URL: https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=6804&notifyeditingon=1</p> <p>2. Андріяш В. І. Сучасні національні держави в умовах глобалізації. Ел. журнал. <i>Державне управління: удосконалення та розвиток</i>. № 5, 2013.</p> <p>3. Кучеренко І. Функціонування інституту держави в умовах глобалізації. ПІЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України. Вип. 1 (75). 2018. С. 200-206.</p> <p>4 Бадида А.Ю. Соціальна держава в умовах глобалізації: монографія. Ужгород: РІК-У, 2019. 200 с.</p>	4
	Разом	46

6. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Індивідуальне завдання не передбачено навчальним планом

7. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Відповідність методів навчання та форм оцінювання визначеним результатам навчання за ОПП віддзеркалює табл. 7.1

Таблиця 7.1

Методи навчання та засоби діагностики результатів навчання за освітньою компонентною «Міжнародна інтеграція та глобалізація»

Шифр ПРН (відповідно до ОНП)	Результати навчання (відповідно до ОПП)	Методи навчання	Засоби діагностики /форми оцінювання
РН01	Знати та розуміти природу міжнародних відносин та регіонального розвитку, еволюцію, стан теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики, а також природу та джерела політики держав на міжнародній арені і діяльності інших учасників міжнародних відносин	Лекція-візуалізація; пошук джерел інформації (критичний аналіз та інтерпретація), підготовка частини наукового дослідження, її презентація	Оцінювання усних відповідей на семінарських заняттях, оцінювання аналітичної частини дослідження та за результатами складання екзамену
РН03	Знати природу міжнародного співробітництва, характер взаємодії між міжнародним акторами, співвідношення державних, недержавних акторів у світовій політиці	Лекція-візуалізація, критичний аналіз інформаційних матеріалів, виступи на семінарських заняттях з презентацією	Робота здобувачів оцінюється за результатами усних відповідей на семінарських заняттях та за результатами складання екзамену

РН06	Знати природу та характер взаємодій окремих країн та регіонів на глобальному, регіональному та локальному рівнях	Лекція-візуалізація, робота з міжнародними нормативними документами, виступи на семінарських заняттях, де здобувачі вчаться збирати, систематизувати і аналізувати інформацію під час підготовки презентацій	Робота здобувачів оцінюється на семінарських заняттях, та за результатами складання екзамену
РН11	Досліджувати проблеми міжнародних відносин, регіонального розвитку, зовнішньої політики, міжнародних комунікацій, із використанням сучасних політичних, економічних і правових теорій та концепцій, наукових методів та міждисциплінарних підходів, презентувати результати досліджень, надавати відповідні рекомендації.	Лекція-візуалізація, збір матеріалів про політику держав та участь у міжнародних відносинах між країнами, світову політику в різних регіонах. Критичний аналіз інформації, підготовка презентацій за результатами виступів на семінарських заняттях	Робота здобувачів оцінюється на семінарських заняттях та за результатами складання екзамену

Замість виконання завдань (вивчення тем) можуть також додатково враховуватись такі види активностей здобувача:

- проходження тренінг-курсів чи дистанційних курсів з використання сучасних освітніх технологій на платформах Coursera, Prometheus тощо (за наявності відповідного документу про їх закінчення, надання копії викладачу);

- участь в майстер-класах, форумах, конференціях, семінарах, зустрічах з проблем використання сучасних освітніх технологій (з підготовкою есе, прес-релізу, інформаційного повідомлення тощо, що підтверджено навчальною програмою заходу чи відповідним сертифікатом);

- участь у науково-дослідних та прикладних дослідженнях з проблем використання сучасних освітніх технологій (в розробці анкетних форм, проведенні опитувань, підготовці та проведенні фокус-груп, обробці результатів дослідження, підготовці звіту, презентації результатів тощо, що підтверджується демонстрацією відповідних матеріалів).

8. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

При вивченні дисципліни «Міжнародна інтеграція та глобалізація» застосовуються наступні методи контролю: усний та підсумковий у вигляді екзамену. Контроль з дисципліни складається з поточного контролю, який проводиться у формі усного опитування здобувачів під час виступів з презентацією на семінарських заняттях.

Семестровий **підсумковий контроль** проводиться відповідно до навчального плану у вигляді семестрового екзамену в терміни, встановлені графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеному даною програмою дисципліни. Максимальна сума

балів за екзамен складає **40**.

Поточний контроль і оцінювання результатів навчання передбачає виставлення оцінок за всіма формами проведення занять:

- оцінювання вмінь та навичок збирати та оброблювати дані;
- усні відповіді на семінарських заняттях з презентацією;
- контроль засвоєння теоретичного матеріалу;
- контроль та оцінювання вмінь проводити дослідження із застосуванням сучасних інформаційних та хмарних технологій.

При вивченні кожної теми проводиться поточний контроль у формі виступів здобувачів. Виступи з інформаційними повідомленнями оцінюються за такими складовими:

- аналітичне обґрунтування презентованого матеріалу;
- різноманіття використаних джерел;
- актуальність інформації;
- форма подання та структурованість презентованого матеріалу.

Критеріями оцінювання знань за поточний контроль є успішність освоєння знань та набутих навичок на лекціях та семінарських заняттях, що включає систематичність їх відвідування, здатність здобувача засвоювати категорійний апарат, навички узагальненого мислення, логічність та повноту викладання навчального матеріалу, навички творчо підходити до вирішення поставлених завдань, активність роботи на семінарських заняттях, самостійне опрацювання тем у цілому чи окремих питань.

За виступ на семінарському занятті здобувач може отримати 8 балів (розгорнутий аналіз питання із залученням даних наукових статей, монографій, статистичних даних, схем, тощо), з презентацією доповіді, а також додаткові 2 бали за доповнення, уточнення після відповіді або виступу іншого здобувача. Критерії та методи оцінювання знань здобувачів наведено нижче.

Критерії та методи оцінювання знань здобувачів

Методи оцінювання	Критерії оцінювання	Система оцінювання, бали
Оцінювання виступів з доповідями на семінарських заняттях та презентацією і участь в дискусіях	виставляється здобувачу, який при усному виступі з презентацією, яка виконана відповідно вимогам продемонстрував всебічні, систематизовані, глибокі знання програмного матеріалу; показав уміння грамотно інтерпретувати одержані результати; продемонстрував знання фахової літератури, передбачені на рівні творчого використання, дав ґрунтовні відповіді на запитання, які є вичерпними, логічними і обґрунтованими	8
	виставляється здобувачу, який при усному виступі з презентацією, яка виконана відповідно вимогам продемонстрував повне знання програмного матеріалу, передбачене на рівні аналогічного відтворення, але припустився окремих несуттєвих помилок, дав ґрунтовні відповіді на запитання	7

	виставляється здобувачу, який при усному виступу з презентацією, виконаною відповідно вимогам в цілому володіє навчальним матеріалом, викладає основний зміст, але припустився окремих несуттєвих помилок, може дати відповіді на запитання	6
	виставляється здобувачу, який досконало володіє навчальним матеріалом, викладає його основний зміст під час усних виступів, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації; зробив презентацію відповідно вимогам, але недостатньо повно розкрив тему, не дає ґрунтовної відповіді на запитання	5
	виставляється здобувачу, який не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань, допускаючи при цьому неточності; презентація не відповідає вимогам; не дає ґрунтовної відповіді на запитання	4
	виставляється здобувачу, який частково володіє навчальним матеріалом та не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки; презентація не відповідає вимогам; відповіді на запитання не обґрунтовані	3
	Виставляється здобувачу, який під час усних відповідей не досяг цілей завдання, частково висвітлює тему; формулює питання, але недостатньо повно. При цьому спостерігається порушення послідовності викладу основного матеріалу. Відповіді не аргументовані. Презентація не відповідає вимогам; не може дати відповіді на запитання	2
	Виставляється здобувачу, який не може самостійно висвітлити тему; презентація не виконана; висловлення характеризується фрагментарністю, думки викладаються на елементарному рівні; не може надати відповіді на запитання	1
Оцінювання участі у дискусіях при обговоренні доповідей на семінарських заняттях	Виставляється здобувачу, який бере активну участь у дискусії при обговоренні доповіді; запитання, які він ставить доповідачу, відповідають темі доповіді, є зрозумілими і суттєвими	2
	Виставляється здобувачу, який бере участь у дискусії при обговоренні доповіді; запитання, які він ставить доповідачу, частково відповідають темі доповіді, подекуди є незрозумілими або несуттєвими	1

При підсумковому контролі (екзамені) застосовуються відповіді на питання (теоретичне та два аналітичних);

Вміст екзаменаційного білета й оцінювання відповідей на екзамені:

Теоретичне питання – 10 балів (max).

Аналітичне питання – 15 балів (max).

Аналітичне завдання – 15 балів (max).

Екзамен оцінюється у 40 балів (максимальна оцінка). Час виконання – до 80 хвилин.

Критерії оцінювання екзаменаційної роботи (теоретичного питання)

Кількість балів	Критерії оцінювання
10-8	Здобувач вищої освіти розкрив повністю питання, вільно оперує поняттями та термінологією, демонструє глибокі теоретичні знання джерел, має власну точку зору відносно питань, що розглядаються і може аргументовано її доводити
7-5	Здобувач вищої освіти неповно розкрив питання, але вільно оперує термінологією і поняттями, демонструє знання джерел, має власну точку зору стосовно відповідних питань і може аргументовано її доводити
4-2	Здобувач вищої освіти розкрив питання у загальних рисах, спостерігаються деякі упущення при відповіді на питання, обґрунтування неточні, не підтверджуються достатньо обґрунтованими доказами
1	Здобувач вищої освіти розкрив питання неповно, але розуміє їхню сутність, намагається робити висновки, але при цьому слабо орієнтується в літературних джерелах, припускається грубих помилок, матеріал викладає нелогічно
0	Здобувач вищої освіти не в змозі дати відповідь на поставлені запитання або надає неправильну відповідь, не розуміє суть питання, не ознайомлений з джерелами, не може робити висновки

Критерії оцінювання екзаменаційної роботи (аналітичного питання)

Кількість балів	Критерії оцінювання
15-12	Виставляється здобувачу, який показав глибокі знання програмного матеріалу, засвоєння основної і додаткової літератури, демонструє чітке володіння понятійним апаратом, методами, методиками та інструментами, передбаченими програмою дисципліни; виявляє творчі, аналітичні здібності в розумінні, викладі і використанні навчально-програмного матеріалу; уміння аргументувати своє ставлення до відповідних категорій, а також робить власні висновки та пропозиції
11-8	Виставляється здобувачу, який продемонстрував глибоке знання програмного матеріалу, демонструє чітке володіння понятійним апаратом, методами, інструментами, передбаченими програмою дисципліни; однак недостатньо використовує знання літературних джерел та вміння аргументувати своє ставлення до відповідних категорій та явищ, висновки в роботі недостатньо аргументовані, не робить власних висновків та пропозицій
7-4	Виставляється здобувачу, який продемонстрував знання основного програмного матеріалу; володіння необхідними методами та інструментами аналітичного мислення; вміння використовувати їх для вирішення типових ситуацій, допускаючи окремі помилки, робить неаргументовані висновки, не підтверджуючи їх літературними джерелами та прикладами, не робить власних висновків та пропозицій
3-1	Виставляється здобувачу, який не повно розкрив питання, але володіє понятійним апаратом освітнього компоненту на середньому рівні; намагається робити висновки, але при цьому слабо орієнтується в літературних джерелах, припускається грубих помилок, матеріал викладає нелогічно, висновки відсутні, не робить власних висновків та пропозицій
0	Здобувач вищої освіти не в змозі дати відповідь на поставлені запитання або надає неправильну відповідь, не розуміє суть питання, не ознайомлений з джерелами, не може робити висновки, не робить власних висновків та пропозицій

9. СХЕМА НАРАХУВАННЯ БАЛІВ

Поточний контроль, самостійна робота						Всього	Екзамен	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	60	40	100
10	10	10	10	10	10			

T1, T2.....T6 – теми семінарських занять

Для допуску до складання підсумкового контролю (екзамену) здобувач вищої освіти повинен набрати не менше 30 балів з навчальної дисципліни під час поточного контролю, самостійної роботи.

В ході вивчення дисципліни здобувач може отримати додаткові бали за участь у наукових конференціях (написання тез – 3 бали; написання тез та виступ на конференції – 5 балів), підготовки наукових публікацій (написання та публікація статті у фаховому журналі) оцінюється в 10 балів.

Оцінювання здійснюється відповідно до шкали оцінювання.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
	для чотирирівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно
70 – 89	добре
50 – 69	задовільно
1– 49	незадовільно

10. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Алексеева Т. І. Дистанційний курс «Міжнародна інтеграція та глобалізація». URL: <https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=6804¬ifyeditingon=1>
2. Алексеева Т. І. Еволюція міграційних процесів крізь призму теорії міжнародних відносин. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2019. Вип. 24. Ч. 1. С. 10-13. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/25407>
3. Алексеева Т. І., Гончарук К. О. Міжнародні відносини між країнами Люблінського трикутника – новий формат співпраці крізь призму історичного минулого. Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. Випуск № 2 (119). 2021. С. 11-14. URL: http://www.econom.stateandregions.zp.ua/journal/2021/2_2021/4.pdf теорії міжнародних відносин. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2019. Вип. 24. Ч. 1. С. 10-13. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/25407>
4. Алексеева Т. І. Міжнародні організації: сучасні пріоритети та нові виклики в системі міжнародної інформаційної безпеки. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. Вип. 34. 2020. С. 9-13. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/34_2020ua/3.pdf
5. Алексеева Т. І. Загрози та пріоритети впливу глобалізаційних процесів на фінансовий

стан України: колективна монографія / за наук. ред. к.е.н., проф. Квасній Л. Г., к.е.н., доц. Татомир І. Л. Трускавець : Посвіт, 2020. С. 295-304. URL: <https://mauptruskavets.in.ua/vydannya-institutu/monografiyi/osoblyvosti-sotsialno-ekonomichnogo-postupu-natsionalnoyi-ekonomiky-v-umovah-informatsijno-tehnologichnyh-vyklykiv/>

6. Алексеева Т. І. Роль міжнародних організацій у трансформації системи економічної безпеки держави. Міжнародні економічні відносини та національна економічна діяльність: сучасний стан, проблеми та тенденції розвитку : колективна монографія / кол. авторів. Полтава: ПП «Астроя», 2021. С. 46-52.

7. Анакіна Т. М., Зіняк Л. В. Правові засади участі третіх країн у безпекових проєктах ЄС // Європейська дипломатія у XXI столітті : матеріали III Науково-практичного круглого столу (м. Харків, 18 грудня 2020 року) / за ред. Доценко О. М., Новікової Л. В., Червяцовой А. О. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2021. С. 10-15.

8. Андріяш В. І. Сучасні національні держави в умовах глобалізації. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. № 5, 2013.

9. Бадида А.Ю. Соціальна держава в умовах глобалізації: монографія. Ужгород: РІК-У, 2019. 200 с.

10. Ван Міделлаар Л. Нова політика Європи. Десять років політичних криз. Київ: Дух і Літера. 2021. 408 с.

11. Вебб Е. Велика дев'ятка. Як ІТ-гіганти та їхні розумні машини можуть змінити людство. Харків: Vivat. 2020. 352 с.

12. Воєнні аспекти протидії «гібридній» агресії: досвід України: монографія/ колектив авторів; за заг. ред. А. М. Сиротенка. К.: НУОУ ім. Івана Черняхівського, 2020. 176 с.

13. Варламова М.Л., Ковальова О. І., Козачишина А. С., Лясковець К. К. Особливості інтеграційних процесів країн НАФТА. *Економіка і організація управління*. № 2 (42). 2021. С. 66-75.

14. Закарія Ф. 10 уроків для світу після пандемії. Київ: Наш формат. 2021. 264 с.

15. Кучеренко І. Функціонування інституту держави в умовах глобалізації. ПІЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України. Вип. 1 (75). 2018. С. 200-206.

16. Коваль М. Антиглобалізм: історія та передумови виникнення. *Вісник Львівського університету*. Серія філос.-політол. студії, 2018. Випуск 20. С. 155-161.

17. Коваль М. Ідеологія антиглобалізму як феномена в політичній теорії. *Вісник Львівського університету*. Серія філос.-політол. студії, 2018. Випуск 17. С. 173-179.

18. Макаренко М., Хомутенко Л. Європейська інтеграція. Київ: Центр учбової літератури. 2021. 344 с.

19. Мальська М., Антонюк Н. Основи європейської інтеграції. Київ: Центр учбової літератури. 2020. 320 с.

20. Муазі Д. Геополітика емоцій. Як культури страху, приниження та надії змінюють світ. Київ: Брайт Букс. 2018. 184 с.

21. О'Ніл К. BIG DATA. Зброя математичного знищення. Як великі дані збільшують нерівність і загрожують демократії. Київ: Book Chef. 2020. 336 с.

22. Петров Р. А. Право Європейського Союзу. Харків: Право. 2021. 484 с.

23. Право Європейського Союзу (в питаннях і відповідях): навч.-довід. посіб. / [Т. М. Анакіна, Т. В. Комарова, О. Я. Трагнюк, І. В. Яковюк та ін.] ; за заг. ред. І. В.Яковюка. Вид. 2-ге, випр. Харків : Право, 2020. 174 с.

24. Ручір Ш. Злет і занепад країн. Хто виграє та програє на світовій арені? Київ: Наш формат. 2018. 408 с.

25. Скіннер К. Людина цифрова. Четверта революція в історії людства, яка торкнеться кожного. Харків: Фабула. 2020. 272 с.

26. Светлов А.А. Континентальна інтеграційна стратегія США в умовах глобалізації....дис. канд. екон. наук 08.00.02 / Нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана. Київ, 2014. 128 с.

27. Ситник Г.П. Виклики національній безпеці у контексті формування нового світового порядку: курс лекцій / Г.П.Ситник. К: ТОВ "САК Лтд.", 2023. 103 с.
28. Фергюсон Н. Глобальний занепад. Як помирають інститути та економіки. Київ: Наш формат. 2020. 144 с.
29. Фукуяма Ф. Ідентичність. Потреба в гідності й політика скривдженості. Київ: Наш формат. 2020. 192 с.
30. Фукуяма Ф. Політичний порядок і політичний занепад. Від промислової революції до глобалізації демократії. Київ: Наш формат. 2019. 608 с.
31. Шабо Ф. Історія ідеї Європи. Київ: Либідь. 2020. 352 с.
32. Шваб К. Четверта промислова революція. Формуючи четверту промислову революцію. Київ: Клуб Сімейного Дозвілля. 2019. 416 с.
33. Уніят А. В. Економічне співробітництво України з країнами Північноамериканської зони вільної торгівлі. *Інвестиції: практика та досвід № 15. 2017. Економічна наука.* С. 46-52.
34. Levitt T. The Globalization of Markets / Theodore Levitt // *Harvard Business Review*. 1983. May – June. P. 92–102;
35. Robertson R. *Globalization: Social Theory and Global Culture* / Roland Robertson. London : Sage Publications Ltd., 1992, 188 p. ps. 25–31.

Допоміжна література

36. Aleksieieva Tetiana, Tolsta Marharyta. Crisis face of migration: new challenges for european countries. *Three Seas Economic Journal*. Vol. 1, No. 4, 2020. P. 9-12. URL: <http://www.baltijapublishing.lv/index.php/threeseas/article/view/965>
37. Alekseeva T., Burmaka T., Myronyuk M., Kulykovska D. Cybersecurity as an innovative influence factor on international relations. Science and innovation: materials of the international scientific-practical conference, с. Steyr, Austria, 30.05.2019 у. P. 28-31. URL: <http://conferencii.com/files/archive/2019-05.pdf>
38. Арсеєнко А. Г. Глобалізація: основний зміст та соціально-економічні й політичні наслідки напередодні 21 ст. URL: <http://politonomia.org.ua/page/hlobalizatsiaosnovnyi-zmist-ta-sotsialno-ekonomichni-i-politychni-naslidky-naperedodni-21-st691.html>.
39. ASEAN. ASEAN Digital Masterplan 2025. The ASEAN Secretariat. 2021. Jakarta. URL: <https://asean.org/wp-content/uploads/2021/09/ASEAN-Digital-Masterplan-EDITED.pdf>
40. Council of Europe. Technological convergence, artificial intelligence and human rights. Committee on Culture, Science, Education and Media. Mr Jean- Yves Le Deaut. France, SOC 10 April 2017. Doc. 14288. URL: <https://pace.coe.int/en/files/23531/html>
41. European Commission. Ethics Guidelines for Trustworthy AI. High-Level Expert Group on Artificial Intelligence. Brussels. 8 April 2019. URL: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/ethics-guidelines-trustworthy-ai>
42. European Commission. The European AI Alliance. Shaping Europe's digital future. 2018. URL: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/european-ai-alliance>
43. European Commission. On Artificial Intelligence – A European approach to excellence and trust. White Paper. COM (2020) 65 final. Brussels. 19 February 2020. URL: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/commission-white-paper-artificial-intelligence-feb2020_en.pdf
44. European Commission. Proposal for a regulation of the European Parliament and the Council on European data governance (Data Governance Act). COM (2020) 767 final 2020/0340 (COD). Brussels. 25 November 2020. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020PC0767&from=EN>
45. NATO. Summary of the NATO Artificial Intelligence Strategy. Belgium. Brussels. URL: https://www.nato.int/cps/uk/natohq/official_texts_187617.htm?selectedLocale=en
46. OECD. Recommendation of the Council on Artificial Intelligence OECD/LEGAL/0449. 2019. URL: <https://legalinstruments.oecd.org/en/instruments/OECD-LEGAL-0449>

47. United Nations System Chief Executives Board for Coordination. Inter-agency working group on Artificial Intelligence. 2021. URL: <https://unsceb.org/sites/default/files/2021-07/IAWG-AI%20ToR.pdf>

11. ПОСИЛАННЯ НА ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ В ІНТЕРНЕТІ, ВІДЕО-ЛЕКЦІЇ, ІНШЕ МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

48. Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії. URL : <https://relint.vnu.edu.ua/index.php/relint>

49. Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти. URL : <http://international-relations.knukim.edu.ua/>

50. Міжнародні відносини. Серія: Політичні науки. URL : <http://univ.kiev.ua/ua/science/journals/ir-ps>

51. Інститут світової економіки і міжнародних відносин НАН України. URL : <http://www.iweir.org.ua>

52. Інститут Євро-Атлантичного співробітництва. URL : <http://www.ieac.org.ua>

53. Український центр економічних і політичних досліджень імені Олександра Разумкова. URL : <http://www.uceps.org>.

54. Український центр політичного менеджменту. URL: <http://www.politik.org.ua>.

12. ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ЗА ДЕННОЮ ФОРМОЮ В УМОВАХ ДІЇ ОБСТАВИН НЕПОБОРНОЇ СИЛИ

В умовах дії форс-мажорних обмежень освітній процес в університеті здійснюється відповідно до наказів/ розпоряджень ректора/ проректора або за змішаною формою навчання або повністю дистанційно в синхронному режимі.

Складання підсумкового семестрового контролю: в разі запровадження жорстких обмежень з заборонаю відвідування ЗВО студентам денної форми навчання надається можливість скласти екзамен в письмовій або тестовій формі дистанційно на платформі Moodle в дистанційному курсі «Міжнародна інтеграція та глобалізація». URL: <https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=6804¬ifyeditingon=1>